

KOPIO

HankeReki: 21.6.05/MN,

**OULU,
REHNBÄCK-REINILÄ**

– Raportti kaupunkiarkeologisesta seurannasta syksyllä 2003 ja keväällä 2004

Mika Sarkkinen
Tutkija
Pohjois-Pohjanmaan museo

ARKISTOTIEDOT

Kohde:	Rehnbäck-Reinilä
Kaupunki:	Oulu
Kuntanumero:	2. kaupunginosa, kortteli 3, tontti 20 564
Tutkimus:	kaupunkiarkeologisen kohteen valvonta ja dokumentointi
Ajoitus:	1700-luku? – 1900-luvun alku
Peruskartta	2444 09 OULU
Koordinaatit:	p = 7213 82, i = 3428 50, z = n. 9 - 10
Maanomistaja:	Svenska Kulturens Vänner r.f.
Tutkimuslaitos:	Pohjois-Pohjanmaan Museo
Tutkija:	Mika Sarkkinen (FM)
Kenttätyöaika:	Seuranta syys - lokakuussa 2003 ja huhti - toukokuussa 2003, yhteensä noin 7 – 9 työpäivää
Tutkitun alueen laajuus:	seurattu ala n. 650 m ²
Kuvat:	PPM:n kuva-arkisto 39263 – 39271 ja 39330 – 39356
Löydöt:	-
Aikaisemmat tutkimukset:	-
Aikaisemmat löydöt:	-
Kertomuksen laajuus:	Kansi, arkistotietosivu, kertomussivuja 13 s., luettelosivuja 2 ja kartat 4 kpl.

Alkuperäinen kertomus ja dokumentaatio säilytteillä Pohjois-Pohjanmaan museossa. Kertomuksen Kopio toimitettu Museoviraston Rakennushistorian osastolle, samoin digikopiot kuvista.

JOHDANTO

Rehnbäck-Reinilän talo on 1800 – luvun kuluessa rakennettu suojeltu kaupunkitalo Oulun keskustassa. Reinilän pihapiirissä on useita rakennuksia, joista vanhimmat on rakennettu pian 1822 palon jälkeen vuosina 1828 – 1842. Kiinteistön omistaa nykyään Svenska Kulturens Vänner r.f. Talon on suunniteltu toimivan mm. päiväkotina ja juhlatiloina. Kiinteistön peruskorjaus on aloitettu 2003. Talo sijaitsee kaupungin keskustassa Kajaaninkadun pohjoispuolisessa korttelissa Kajaaninkadun ja Mäkelininkadun kulmauksessa (2. kaupunginosa, kortteli 3, tontti 20). Vanhimpien karttojen mukaan alue on 1600-luvulla sijainnut varsinaisen kaupunkialueen ulkopuolella. Nykyinen Kajaaninkatu on jokseenkin samalla paikalla kuin kaupunkiin etelästä 1600-luvulla johtanut Pohjanmaan rantatie, joka hieman kauempana kaakossa haarautui johtamaan paitsi kohti Liminkaa ja etelää (Rantatie) myös itään kohti Kajaania. Tien molemmin puolin oli kaupunkilaisten peltoja ja niittyjä. Oulun 1652 palon jälkeen kaupunki laajeni ja myös kyseessä oleva alue rakennettiin. Jo 1700-luvun alkutaitteessa se on kiinteä osa uudelleen rakennettua kaupunkia, jonka uusi ruutuasemakaava on säilyttänyt suuntansa ja sijoittelunsa pienin muutoksin ja tietenkin huomattavasti laajenneena aina nykypäivään saakka.

Vuosina 2003 ja 2004 talo peruskorjattiin. Samalla sen piha uudistettiin. Koska talon alapuolella ja pihakerrosten kaivamisen yhteydessä oli odotettavissa mahdollisista kulttuurikerroksia, katsottiin työvaiheen vaativan arkeologisen seurannan. Museoviraston rakennushistorian osaston tutkijan Marianna Niukkasen kanssa sovittiin, että seurannan voi hoitaa Pohjois-Pohjanmaan museossa tutkijana toiminut allekirjoittanut.

Syksyllä 2003 muutettiin Mäkelänkadun suuntaisen ns. pikkupuolen lattiarakenne vastaavaksi rossipohjaiseksi ryömintätilaiseksi lattiaksi kuin muuallakin rakennuksessa. Tuolloin lattian alapuolinen ohut täytekerros ja sen alla ollut maatyte poistettiin. Tuossa yhteydessä dokumentoitiin ns. Pikkupuolen lattian alta ennen paloa rakennetun rakennuksen jäänteitä. Samalla arvioitiin alustavasti myös pihan kerroksia sekä ns. Ison puolen alaisen kellarin korkeussuhdetta vanhaan pihamaahan ja tavattuun rakennusjäänteeseen. Lattian avaaminen tehtiin syyskuussa 2003. Tärkeimmät havainnot tehtiin 22., 23., 29. ja 30.9. Lisäksi työvaiheen aikana paikalla käytiin useaan otteeseen seuraamassa työn etenemistä, osin vielä lokakuun puolella.

Pikkupuolen lattian alapuolen lisäksi paikalla käydessä tutustuttiin myös päärakennuksen alla Kajaaninkadun varrella olevan kellarin korkeusasemaan. Kellarin on näet epäilty olevan taloa vanhempi. Tässä yhteydessä tehtiin pihalle pari koepistoa. Rakennuksen sisäpuolella havainnointia paikoin hankaloitti lattiarakenteiden, putkien, täyttömaan, työhihnojen jne. aiheuttama ahtaus. Pikkupuolen sisällä korkeudet mitattiin suhteessa lattiatasoon, ulkopuolella maanpintaan. Ilmoitetut absoluuttiset korkeudet

on myöhemmin saatu vertaamalla niitä rakennus- ym. piirustuksiin. Niinpä mitoissa hyvinkin on pientä heittoa todellisiin arvoihin.

Kesän 2004 ohjelmassa oli pihamaan kunnostaminen. Museoviraston rakennushistorian osaston 22.04.2004 antamassa lausunnossa (/6/303/2004) edellytettiin pihan kaivutöiden tapahtuvan arkeologin valvonnassa. Lähtökohtana oli kaivujen aloittaminen kunnallisteknisistä (viemäri- ym. syvemmälle ulottuvista) kaivannoista, jolloin saataisiin käsitys kulttuurikerroksen vahvuudesta ja luonteesta. Tämän jälkeen voitaisiin tarkemmin arvioida piha-alueen valvonnan tarkempi taso. Kerrokset osoittautuivat alueella niin ohuiksi ja osin tuhoutuneiksi. Niinpä kaivutöiden seuranta katsottiin riittäväksi tutkimustoimenpiteeksi. Kaivutöiden valvojana toimi Mika Sarkkinen, joka työskenteli tutkijana Pohjois-Pohjanmaan museossa. Piha-alueen kaivu tehtiin 29.5. ja 3.5.2004. Pikaisia tarkastuskäyntejä tehtiin vielä 6.5. ja 10.5.

Kaivutyöt aloitettiin torstaina 29.4. 2004. Työmaan järjestelyjen vuoksi poistettiin aluksi pihan länsilaidalle vuosikymmenten saatossa poistunut mullansekainen korkea komposti- ja täyttökerros, joka peitti tontin länsireunalla sijainneiden rakennusten perustuksia. Vaikka paikalta poistettiin enimmillään n. 1,5 metriä maa-ainesta. Seuraavaksi kaivettiin pihalle tuleva tie lähes vanhan, paikalta myöhemmin puretun autotallin eteläseinän tasalle. Tämän jälkeen tehtiin n. 70 cm leveä kaivanto viemäriputkea varten. Kaivanto lähti pihan itäosassa olevan vanhan viemärin luota kohti länttä. Se jatkui suorana n. 10 metriä, jonka jälkeen se kääntyi viistosti kohti länsilounasta ja sinne tulevaa uutta kaivoa. Vapun jälkeisenä maanantaina 3.5.2004 poistettiin pintamaa pihan pohjoislaidalta tien alta sekä pihan itäpäästä, minne tulee tien lisäksi myös kiveys portaiden eteen sekä istutuksia pikkupuolen seinän viereen. Edelleen poistettiin vanha kaakko-luode –suunnassa ollut öljysäiliö pääoven ja kellarinoven välistä. Ison puolen pohjoispuoliset sadevesiviemärikaivannot upotettiin 6.5. ja länsipään portaiden eteen tulevan kiveyksen edellyttämä massanvaihto tehtiin 10.5.

Lähes kaikkialla kaivetulla pihamaan alueella tuli liikuttamaton pohjahiekka esiin 20 – 40 cm syvyydessä. Se oli lähes kokonaan mustaa hiilen ja noen värjäämää tiilten ja tiilimurskan sekaista täytemaata. Täyte- ja pohjamaan lisäksi tavattiin tasossa yksi savikerros sekä leikkauksissa vanhaa maanpintaa ja puuroskakerros.

Havainnot on koottu kuuteen osaan, jotka osittain sivuavat toisiaan, etenkin pihamaata koskevia havaintoja tulee esiin useammassa kohtaa :

- 1) Pikkupuolen alaiset havainnot rakennuksesta (2003)
- 2) Holvikellaria ja pihamaata koskevat havainnot (2003)
- 3) Pihan länsilaidan rakennusjäänteet (2004)

- 4) Rakennuksen nurkkakivet pihatien alla (2004)
- 5) Pihamaan kuopat (2004)
- 6) Osittain kivetty vanha käyttötaso (2004)
- 7) Muut havainnot (2004)

Käytetyt ilmansuunnat ovat pääilmansuunnista poikkeavaan ruutuasemakaavaan sovitettuja niin, että esim. Kajaaninkatu on etelässä ja Mäkelininkatu idässä. Kaikki mittaukset on tehty rullamitalla. Korkeuslukemat ilmoittavat absoluuttisen korkeuden. Ne mitattiin työmaalla kaivukorkeuksien määrittämiseksi käytetyllä laservaaituskoneella ja latalla. Käytetyt ilmansuunnat ovat pääilmansuunnista poikkeavaan ruutuasemakaavaan sovitettuja niin, että esim. Kajaaninkatu on etelässä ja Mäkelininkatu idässä.

Havainnot on esitetty liitteenä olevissa kartoissa. Kyseessä ovat otteet 1:200 asemapiirustuksesta T026/piirustus 001 (kartta 1) sekä 1:100 mittauspiirustuskartoista T026/piirustus 111 (kartta 2, tasokartta), T026/piirustus 011 (kartta 3, tasokartta) ja Mittauspiirustus, Pihajulkisivut (kartta 4, korkeussuhdekartta), joihin havainnot on täydennetty. Alkuperäiset kartat on tehnyt Arkkitehtitoimisto Karhula Oy/A. Korpelainen. Kartan 2 marginaalin on lisätty luonnokset kolmesta profilitarkastelusta. Näiden mittakaava on n. 1:50.

PIKKUPOULEN ALAISET HAVAINNOT RAKENNUKSESTA (2003)

Paikalle tultaessa 22.9.2003 oli lattia poistettu niiden neljän Pikkupuolen huoneen alta missä oli maatäytteinen lattia (vrt. kartta 2). Lattian alaisesta purusta oli poistettu suurin osa. Etenkin huone 129 ja huoneen 131 pohjoispää oli kaivettu niin, että purujen ja hiekan alta oli paljastunut likaisen multamaisen tiilensekaisen tumman kerroksen pinta. Kerrokseen tehtiin koekuoppia, joiden perusteella sen todettiin olevan pelkkää täytemaata, joka ei liity rakenteisiin tms. Kerroksessa oli myös merkkejä sekoittuneista palojäljistä. Työn edistyessä ainoat rakenteet olivat jokseenkin Pikkupuolen keskeltä paljastunut uunin perustus, selvästi tähän rakennukseen liittynyt, sekä täytemaasta paljastuneet rakennuksen perustuksen osat. Viimeksi mainituista seuraavassa tarkempi kuvaus.

Yhtenäinen luonnonkivistä tehty perustus tuli esiin n. 70 cm vanhan lattiatason alapuolelta. Huoneiden 129 ja 131 välisen oven alla sijaitsi varsin tarkasti Pikkupuolen päädyn suuntainen kiveys, jonka pituus oli noin kolme metriä (vrt. kartta). Pääosa, runsaat 2 m, oli huoneen 129 puolella. Huoneen 131 puolelle jäi kivijalasta jäi kahden kiven verran, joista toinen oli muita kiviä kookkaampi (n. 57 x 38 x 40 cm) kuutiomainen kivi. Tämän eteläpuolella oli yksi kookkaampi kivi, joka muodosti em. pitemmän kivijalan kanssa suoran kulman. Kyseessä siis rakennuksen nurkka. Muu osa etelään kääntyneestä perustuksesta on

tuhoutunut viimeistään Pikkupuolen keskellä olleen uunin pohjan rakentamisen yhteydessä. Huoneen 129 sisällä länteen jatkunut kivijalka oli tuhoutunut viimeistään Pikkupuolta rakennettaessa. Säilyneen kivijalan länsipään pohjoispuolella oli kivijalkaan nähden poikittainen lyhyt hirren tms. pätkä (n. 30 – 15 x 7 cm). Sen pinta oli hiiltynyt ja palamaton sisäosa lähes kokonaan maatonut pölyväksi jauhoksi.

Kivijalasta noin 160 cm etelään tuli esille noin 1,5 m pitkä hiiltynyt puu. Sen leveys oli n. 15 cm ja paksuus vaihteli maatumis-asteen mukaan. Kivijalan viereisen lyhyen puun tapaan tämä oli pinnaltaan hiiltynyt/palanut ja suunnaltaan poikittainen säilyneeseen kivijalan jäänteeseen nähden. Puun pinta oli noin 75 – 85 cm lattiatason alapuolella. Sen etäisyys Pikkupuolen pihanpuoleisesta seinästä oli noin yksi metri. Osa puusta oli säilynyt niin, että siitä saatiin sahattua näyte mahdollista ajoitusta varten.

Pitkän hiiltyneen puun alla oli yksittäinen kivi, jonka halkaisija oli n. 20 – 30 cm. Metallipuikolla tunnustelemalla paikannettiin etelämpää huoneen 127 puolelta kaksi vastaavaa kiveä hiiltyneen puun osoittamalta linjalta. Toinen oli ensimmäisestä n. 180 cm päässä ja kolmas n. 130 cm toisesta. Kivien pinta kaivettiin esille sekalaisen täyttömaan alta, jolloin niiden linjan ja korkeuden (n. 70 – 75 cm lattiasta) havaittiin sopivan hyvin yhteen. Kyseessä ovat kiviperustuksen osoittaman rakennuksen lattiavasan alaiset tukikivet. Kummankin eteläisemmän kiven ympäristö tunnusteltiin sondilla, mutta mitään viitteitä näihin liittyvästä yhtenäisestä kiveyksestä ei tavattu. Havaintojen perusteella hahmottuvan rakennuksen eteläseinän perustusta ei siis löydetty. Todennäköisesti se on jatkunut maattymättöisen Pikkupuolen eteläpuolelle ja tuhoutunut myöhemmän rakentamisen tuloksena. Huoneen 132 alueelta ei rakennuksesta kertovia jälkiä tavattu.

Hahmottuvan rakennuksen kokonaismittoja ei voida varmuudella samaa. Itä – länsisuunnassa säilyneiden jäänteiden pituus on tuo mainittu kolme metriä. Mikäli hiiltynyt lattiavasa on ollut rakennuksen keskilinjalla voitaisiin sen leveyden olettaa olevan 5 – 6 metriä. Pohjois-eteläsuunnassa osoittavat havainnot rakennuksen pituuden olevan vähintään n. 5,5 metriä. Mikäli eteläisin kivi todella on lattiavasan tukikivi, voidaan tuohon lisätä vähintään pari metriä, ehkä jopa neljä. Kyseessä olisi siis jokseenkin tavanomaisen kokoista hirsirakennusta vastaava jäännö. Rakennuksen pituus akseli vaikuttaisi olleen ruutuasemakaavan mukaisesti pohjois-eteläsuuntainen.

Kivijalan kivet olivat pinnaltaan jossain määrin kuumuuden vaurioittamia. Samoin ainakin niiden juurella oli voimakkaan hiilen värjäämää mahdollista vanhaa maanpintaa, jota havaittiin myös paikoin muualla tehtäessä koepistoja Pikkupuolen täyttömaahan. Kun vielä muistetaan hiiltynyt lattiavasan jäännö, on hyvinkin mahdollista, että kyseessä on 1822 palossa tuhoutuneen rakennuksen jäännö.

Rakennuksen käyttötarkoitusta valaisevia löytöjä ei tehty. Kiveystä ja muita jäänteitä peittänyt täytemaa sisälsi lähinnä tiiltä. Sen seassa oli runsaasti myös hiiltä ja mm. palanutta kiven silppua sekä jokunen

tasolasin pala (ei talletettu). Näytti siltä, että Pikkupuolen alle on tuotu maata jostain mistä sitä on saatu palojälkien raivaamisen yhteydessä. Löydöttömyys voi myös viitata siihen, että rakennuksen raunio on käyty läpi pian palon jälkeen. Joitakin tähän viittaavia jälkiä, mm. kerrosten tietty sekoittuneisuus, oliin havaitsevinaan.

Aiemman rakennuksen kivijalka on siis noin 70 - 75 cm vanhan lattian (+11.11 m y.m.p.) alapuolella. Rakennepiirroksiin vertaamalla kivijalan ylätaso on n. +10.30 – 10.40 ja alataso n. +9.95 – +10.15 m (kivien paksuus n. 35 – 40 cm). Tuo 70 cm sattui olemaan juuri se syvyys, jota myöten täytemaa rakennuksen alta poistettiin. Niinpä kivijalka säilyi paikallaan, samoin tätä alemmat kerrokset.

Kivijalan nurkkakivien itäpuoli paljastettiin, jolloin kävi ilmi, että näiden alla oli koskematon pohjamaa (n. +10.10). Vastaava kuoppa tehtiin kivijalan läntisimmän kiven eteläpuolelle. Tämän alla oli tiilensekaista täytemaata n. 10- 15 cm, sitten n. 5 cm hiekkaa/peltoa täytemaata, sitten pari senttinen tumma kerros, sitten ohut kerros hiekkaa, jonka alla tuntui kivi n. 130 cm lattiasta (n. +9.80). Kuoppaa ei kaivettu syvemmälle. Yleensäkin maaperä kaupunkialueella on jokseenkin kivetöntä. Kookkaita maakiviä ei juuri ole tavattu, ei ainakaan lännempänä, missä valtaosa aiemmista tutkimuksista on tehty.

HOLVIKELLARIA JA PIHAMAATA KOSKEVAT HAVAINNOT (2003)

Reinilän talon pihamaan itäosan korkeus on alimmillaan portin luona (+930). Nykymuodossaan pihan nurmiosien korkeus on n. +990 – 965. Käytäväosat ovat hieman alempana. Sen sijaan tontin länsirajan tuntumassa on siihen selvästi kertynyttä maata ja se kohoaa yli +10.00 m korkeuteen. Kun länsiosaan kertynyt kumpare jätetään huomioimatta ja katsotaan aluetta hieman laajemmin, näyttää tontin maastollisesti korkein kohta olevan Kajaaninkadun ja Mäkelininkadun risteyksessä ja jonkin matkaa Mäkelininkadun varrella (jalkakäytävä +10.05 - 10.08). Tästä maasto laskee ainakin pohjoiseen ja länteen, mikä on selvästi havaittavissa myös maastossa. Pikkupuolen alta paljastunut rakennus (kivijalan alataso) on varsin lähellä pihan korkeutta (n. +990 m) aivan Pikkupuolen seinän tuntumassa. Tästä piha laskee länteen varsin nopeasti parikymmentä senttiä.

Holvikellari sijaitsee Kajaaninkadun suuntaisen Ison puolen 1842 rakennetun vanhimman osan länsipään alla, niin että käynti kellariin on pihan puolelta. Kellaria on arveltu Reinilän nykyistä taloa vanhemmaksi, mikä tarkoittaa, että kellarin päällä on ollut rakennus jo ennen nykyistä taloa. Kellarin ulkomitat ovat noin 7 x 9,4 m. Kokonaisuudessaan n. 4,5 x 7,8 metrinen sisätila jakaantuu kahteen tilaan, joista isomman pohjoisseinällä on komeromainen eteistila. Kellarin ulkoportaan korkeutta ei välttämättä voi suoraan käyttää apuna arvioitaessa pihan alkuperäistä korkeutta. Kellarin pystyt seinät on tehty kookkaista luonnonkivistä. Holvi on muurattu tiilistä. Kellarin kokonaiskorkeus on n. 205 cm, luonnonkivisten

pystyseinien korkeus on n. 70 cm. Sitä kuinka syvällä maan alla kellari on alunperin ollut on mahdotonta sanoa. Luonnolliselta tuntuisi, että ainakin suora luonnonkiviseinä on ollut maahan kaivettu. Karkean mittauksen mukaan kellarin lattia on n. 140 cm pihan alapuolella (siis n. +8.30). Kun tähän lisätään kellarin suorien seinien korkeus, päästään korkeudelle n. +9.00, mikä on peräti lähes metrin alempana kuin Pikkupuolen alaisen rakennuksen kivijalan alataso. Korkeuksista vrt. kartta 2, profiililuonnokset 1:50.

Pihan itäosaan tehtiin lapiolla koekuoppa. Kuopan etäisyys Ison puolen ulkoseinästä oli n. 6 metriä ja Pikkupuolen puoleisesta seinästä n. 4,7 metriä. Asemapiirroksen mukaan pihan korkeus paikalla on n. +9.70 m. Pintanurmen alla tavattiin 35 – 40 cm paksu tiilensekainen täytemaa. Tämän alla oli tummaa multaa n. 35 – 40 cm paksuudelta. Multakerroksessa oli ainakin tehdyn kuopan kohdalla useita kiviä, jotka vaikuttivat olevan multakerroksen alaosassa. Noin 70 - 80 cm syvyydessä tuli esiin puhdas liikuttamaton pohjamaa (n. +9.00).

Pihan länsiosaan autokatoksesta parisen metriä Kajaaninkadun portille tehtiin lapionpisto. Se paljasti hyvin lähellä pintaa (korkeus n. +9.60) karkean soran/hiekan, joka hieman syvempänä kerrostui pitelemättömän pohjamaan tavoin. Tuon perusteella vaikuttaisi siltä, että kulttuurikerros pihan länsiosassa olisi hyvinkin ohut. Kahden kuopan havaintojen perusteella ei pihan todellista kerrosluonnetta ole mahdollista valaista enempää kuin todeta, että arkeologiset kerrostumat ovat hyvin lähellä pintaa. Itäisemmän kuopan osalta pohjamaa tuli vastaa n. 80 cm syvyydellä.

PIHAN LÄNSIL Aidan RAKENNUSJÄÄNTEET (2004)

Pihan länsilaidalla on ollut pohjois-eteläsuuntainen makasiinirakennus. Sen vanhin osa, pohjoispää on rakennettu 1848. Makasiinia on myöhemmin laajennettu useaan otteeseen, Kajaaninkadun puolelta vuosina 1872 ja 1889. Palovakuutuskirjojen mukaan rakennus olisi ollut n. 15 metriä pitkä ja 6 metriä leveä. Makasiini on tuhoutui helmikuun 1944 pommituksissa. Sen jälkeen paikalle on kertynyt paksu kerros mullansekaisista maata niin, että pinta ennen pihan kunnostusta oli alueella ylimmillään n. +10,36. Kaivun tavoitesyvyys oli alueella n. +9,25 – +9,35, autopaikan kohdalla parikymmentä senttiä syvempi.

Pihan maanpoiston alettua tuli esille yhtenäinen kiviperustus, jonka etäisyys naapuritalon seinästä oli n. 6,5 – 6,7 metriä. Perustus ulottui Kajaaninkadun puoleisen aidan luota 1944 rakennetun autotallin seinään asti. Pituutta kivijalalla oli viitisentoista metriä. Kivijalan pinnan korkeus oli n. +9,70 - +9,75. Kyseessä oli makasiinin pitkittäinen itäseinä. Makasiinin länsiseinästä tavattiin muutamia katkelmia vajaan metrin päässä naapuritalon seinästä ja tontin rajasta. Näin rakennuksen leveydeksi tulisi jokseenkin 6 metriä, joka vastaa kirjallisten lähteiden tietoja (vrt. Niskala s. 8-11).

Länsiseinän perustuskivien pintakorkeus oli +9,60. Pohjamaasta saadut havainnot osoittavat maan laskevan loivasti länteen. Havainnot väliseinistä jäivät vähäisiksi. Autotallin eteläseinästä 4,5 metriä etelään oli kaksi poikittaista kiveä, jotka lienevät lattian tukikiviä. Niiden korkeus oli +9,60. Niiden sijainti käy hyvin yksiin vuoden 1889 makasiini- ja aitariirustuksessa merkityn kahden aittapuodin välisen seinän kanssa (vrt. Niskala s. 31).

Kolmisen metriä autotallin seinästä etelään tuli takaseinän kivijalan sisäpuolella esiin palokerros vuodelta 1944. Sen seassa oli runsaasti palanutta ja rikkoutunutta keramiikkaa useammasta astiasta. Iältään löydöt olivat nuoria, eikä niitä ole katsottu tarpeelliseksi luetteloida. Palokerros jäi tällä kohtaa pääosin paikoilleen, sen korkeus oli n. +9,30. Kyseessä on vanhan aittapuodin kohta.

Autopaikan itälaidan profiilissa pohjamaan korkeus oli n. +9,00 – +8,90. Sen päällä oli sekoittunutta tiilensekaista maata. Ylimpänä oli havaittavissa noin 10 - 15 cm paksu vähätiilinen multakerros, joka hieman poikkesi alemmasta täytemaasta.

Vuonna 1944 palaneen talon perustuksen löytymisen jälkeen rakentajat muuttivat suunnitelmia niin, että perustukset jäävät osin paikalleen rajaamaan kasvimaata, jonka pituus itään näin lyhenee noin metrillä. Autopaikan kohdalta kivet jouduttiin poistamaan. Ne otettiin kuitenkin talteen ja aseteltiin kasvimaan eteläpuolelle rajaamaan sen ja autopaikan rajaa sekä edelleen autopaikan ja sen eteläpuolisen nurmialueen rajaa.

RAKENNUKSEN NURKKAKIVET PIHATIEN ALLA (2004)

Portin edessä oleva vanha nupukiveys päätettiin säästää paikallaan. Sen pohjoispuolelle suunnitellun kaivon paikkaa siirrettiin hieman pohjoisemmas. Pihatien perustamiseksi tehdyn massanvaihdon syvyys ulottui n. korkeudelle +9,00. Portista noin 6 metriä pohjoiseen ja Ison puolen länsipäädystä noin 10 metriä länteen tuli esiin 5 – 6 kiven muodostama nurkkaus, jonka ulkokulma on kohti lounasta. Kiveyksen suunta on ruutuasemaakaavan mukainen. Kulmakiven pinnan korkeudeksi mitattiin +9,05. Rakenteen jatkumista itään ei voitu todeta myöhemmin, kun kaivettua aluetta levennettiin metrin verran itään pohjois-eteläsuuntaisena kaistaleena. Todennäköisesti itään jonkin verran jatkuva kiveys jäi kaivussyvyyden alapuolelle. Nurkan ulkopuolella havaittiin käyttötasoksi tulkittu kerros korkeudella +9,00. Puhdas pohjamaa alkoi korkeudella n. +8,95.

Nurkkakivistä pohjoiseen jatkuvaa seinämää ei kauempana varmuudella tavattu, ainakin yksi kivi tuntui samalla linjalla hieman syvemmillä. Jokseenkin nurkan osoittamalla linjalla, nurkasta 5,5 – 6 metriä

pohjoiseen tuli esiin kookas kivi, joka jouduttiin tulevan kaivon vuoksi poistamaan. Halkaisijaltaan 50 x 60 cm olleen kiven pinta oli korkeudella +9,07. Kiven kaakkoispuolella tuli tavoitesyvydessä esiin yhtenäinen tiilensekainen savikerros, jonka tavoitettu pinta oli korkeudella n. +8,94. Alkuperäinen pinta oli ehkä hivenen korkeammalla. Savikerros vaikutti jatkuvan ainakin kaivetun alueen itäreunalle, todennäköisesti edelleen jatkuen nurmen alle. Savikerroksen länsireuna oli suora ja pohjois-eteläsuuntainen. Länsireuna sijoittui lähelle oletettua kivien mukaista pohjois-eteläsuuntaista seinälinjaa, hieman sen sisäpuolelle. Kyseessä voi olla savettu lattia. Ajoittavia löytöjä ei näiden yhteydestä tehty. Kartta-aineiston perusteella kyseessä on aikaisintaan 1600-luvun lopun tai 1700-luvun alun rakennuksen pohja. Näytti siltä, että kivet on ainakin osin upotettu alkuperäisen maanpinnan alapuolelle. Tosin kookasta yksittäistä kiveä poistettaessa ei havaintoja kivrakenteen jatkumisesta syvemmälle saatu. Niinpä havaintojen tulkitseminen kellariksi, joka ainakin osin olisi täytetty tiilensekaisella savella, ei liene kestäväällä pohjalla. Enin osa tavatusta rakenteesta säilyi ja on pihatien alla. Kohdan itäpuolelle tulee nurmialue, jonka perustamissyvyys on selvästi havaittuja rakenteita korkeammalla.

PIHAMAAN KUOPAT (2004)

Pihan keskiosaan tuli tehtäväksi viemärikaivanto. Kaivannon itäpää sijaitsi vanhan, uusittavaksi tulevan viemärikaivon länsipuolella kellarinovesta 5 – 6 metriä pohjoiseen. Kaivannon pohjoisreuna oli 4 metriä piharakennuksen seinästä etelään. Kaivanto jatkui länteen noin 10 metriä, jonka jälkeen se kääntyi viistosti länsilounaaseen kohti uutta viemärikaivoa jatkuen toiset kymmenkunta metriä. Kaivanto ulottui kauttaaltaan puhtaaseen pohjamaahan, itäpäässä sen tavoitesyvyys oli n. +8,65.

Kaivannon itäpäästä n. 1,5 - 3 metriä länteen erottui pohjoisprofiilissa pohjamaahan kaivettu kuoppa A, joka oli täytetty jätemaalla/mullalla ja muutamilla kookkailla palaneilla kivillä. Ajoittavia löytöjä ei tehty, lukuun ottamatta täytemaan seassa ollutta sileää liitupiipun varren pätkää. Kuopan yläosan leveys oli n. 1,5 metriä, kaivannon pohjalla kuoppa erottui kaarevana laikkuna profiilin vieressä. Kuoppa jatkui syvemmälle kuin viemärikaivannon pohja (siis < +8,37). Kuopan yläreunaa oli hankala varmuudella erottaa sekaisista käyttökerroksista. Karkea tulkinta on, että kuopan painuneiden kerrosten päällä olisi ollut 30 – 40 cm täyttömaata.

Tästä vajaa metri länteen oli pohjoisprofiilissa toinen kuoppa B. Kuopan läpimitta oli puolisen metriä ja se ulottui vain +8,63 syvyyteen. Kuoppa oli täytetty sekoittuneella multamaisella maalla ja tiilenkappaleilla. Ajoittavia löytöjä ei tästäkään tehty, mutta kuoppaan kuuluneet tiilenkappaleet ulottuivat profiilissa selvästi ylemmäs kuin edellisen kuopan painuneet kerrokset. Tämä perusteella tämä pienempi kuoppa olisi selvästi kookkaampaa kuoppaa nuorempi.

Kolmas kuoppa C oli kaivannon kaakkoisseinämässä noin 6 metriä Ison puolen luoteisnurkasta luoteeseen ja piharakennuksen seinästä 7 metriä etelään. Kuoppa oli ensiksi kuvatus kaltainen, hieman matalampi ja palaneilla kivillä ja maalla täytetty. Täytemaasta tavattiin pieni liitupiipun varren kappale.

Myös autotallin koilliskulmasta noin 4 metriä itäkoilliseen tuli esiin pari pientä kivikuoppaa, jotka oli kaivettu pohjamaahan. Pohjamaan pinta oli tällä alueella n. +9,20 - +9,30 korkeudella. Sen päällä oli vain parikymmentä senttiä täyttömaata.

Kuopat on voitu kaivaa alueen ollessa joko peltoa, niittyä tai pihamaata. Kuoppien tarkempi ajoitus ei ollut mahdollisuutta.

OSITTAIN KIVETTY VANHA KÄYTTÖTASO (2004)

Viemärikaivannon profiileissa havaittiin poikkeama, joka alkoi noin 2 metriä itään Ison puolen länsipäädyn linjasta ja päättyi n. 3 metriä tämän linjan länsipuolella. Molemmissa profiileissa oli käytännössä heti pohjahiekan päällä keskimäärin nyrkin kokoisia kiviä. Näiden yläpinta kaivannon eteläprofiilissa oli korkeudella +9,35. Kiveyksen itälaidan paikantaminen perustuu profiilihavaintoihin, joiden perusteella itäreuna paikantui selvästi. Kiveyksen itäpuolella oli alimpana tumma käyttötasoksi tulkittu juova. Profiilissa länsireunan paikantaminen jäi hieman heikommaksi, mutta vastaavia kiviä ei seinämästä enää kauempana lännessä havaittu.

Myöhemmin piharakennuksen suuntaista tienpohjaa kaivettaessa onnistuttiin saamaan tasossa esiin kappale profiilissa havaittua kiveystä. Se ei muodostanut yhtenäistä nupukiveystä, vaan kivien lomassa oli mustaksi värjäytynyt ohut kerros, joka on tulkittavissa kiveyksen aikaiseksi käyttötasoksi. Pari metriä profiilihavaintoja pohjoisempana esiin saadun kiveyksen korkein kohta oli +9,42 ja keskikorkeus n. +9,40. Korkeus oli siis sama kuin profiilissa havaitun kiveyksen. Tasossa kiveyksen itäreunaa ei tavoitettu, vaan se ehti tuhoutua konekaivussa. Lisäksi itäreunaa sekoitti osin sen läpi kaivettu jätekuoppa, josta tavattiin multamaista maata sekä palamatonta punasavikeramiikkaa ja lasipullon pala (kuoppa D). Kyse on 1800-luvun keramiikasta. Sen sijaan kiveyksen länsireuna rajautui nyt selvemmin kuin kaivannossa. Tämä vahvisti kaivannossa tehdyn havainnon kiveyksen jatkumisesta noin 3 metriä länteen Ison puolen länsiseinän linjasta. Kiveystä paljastettiin 3 – 4 neliömetrin verran.

Kaivannon ja tasoprofiilin lisäksi vastaavia pieniä kiviä oli myös piharakennuksen kivijalan alla samoilla kohdin. Tosin kivijalka ulottui paikoin syvemmällä kuin kiveys, joka näiltä kohdin puuttui. Näiden havaintojen perusteella kiveyksen voi olettaa jatkuvan piharakennuksen alle. Tämä myös ajoittaa kiveyksen 1828 rakennettua piharakennusta vanhemmaksi. Myös voimakkaasti hiilenvärjäämä käyttötaso

kivien lomassa viittaa siihen, että kiveys on ollut olemassa jo ennen 1822 paloa. Toisaalta kiveyksen sijainti heti pohjamaan päällä osoittaa sen liittyvän alueen varhaisimpaan toimintaan.

Kiveystä yritettiin saada enemmän esille myös torstaina 6.5., kun ison puolen länsipään pohjoisseinustalta pihan keskellä olevaan kaivoon johtavia sadevesiviemäreitä kaivettiin. Yhtenäistä kiveystä ei kapeista ojista onnistuttu tapaamaan. Parissa kolmessa kohtaa oli tosin muutamia kiviä aiemman mitatun kiveyksen korkeudella, mutta näiden havaintojen liittyminen puheena olevaan kiveykseen jäi lopulta avoimeksi. Kaikki sadevesiviemärikaivannoista tehdyt havainnot kyllä sijoittuvat aiemmin tavatun kiveyksen kohdalle, mikäli sen ajatellaan jatkuvan etelään sen levyisenä, kuin aiemmin on esitetty.

Jo 1700-luvun kartoissa esiintyy poikkikatu, jonka tiedetään kulkeneen nykyisen Reinilän tontin poikki. (vrt. mm. Ikonen & Mökkönen, liitteet 3.3 – 3.6). Vuoden 2002 inventoinnin karttarekonstruktioissa vuosilta n. 1700, 1705, 1748 kartoissa (liitteet 3.3. – 3.5.) vanhaa asemakaavaa tulisi siirtää muutama metri länteen, jolloin tie osuisi paremmin kohdalleen. Samalla mm. kirkkotarhan sijainti vastaisi paremmin sitä mitä siitä nykyään tiedetään. Vuoden 1824 karttaan (liite 3.6.) ilmeisesti on ollut enemmän kiintopisteitä. Siihen merkitty katu osuu juuri nyt havaitun kiveyksen paikalle. Jälkeen 1822 palon tonttijakoa alueella muutettiin ja katuverkosto vähitellen muuttui nykyisenlaiseksi. Vanhan kadun nimeksi on eräissä lähteissä, mm. Ulstadiuksen kartassa (n. 1700), on merkitty Trädgårdsgatan. Kaarina Niskalan Rakennushistoriaselvityksestä käy ilmi mielenkiintoinen yksityiskohta, jolla voi olla yhteyttä paikalla kerran olleeseen katuun. Rakennusvaihekartassa 1889-1912 (s. 20) on merkitty ajoportti Ison puolen länsipäähän 1912 rakennetun laajennuksen kohdalle. Sama portti on merkitty myös rakennuslupakuvaan vuodelta 1889. Herää kysymys voisiko olla niin, että kyseinen portti on tehty osin vanhan kadun kohdalle? Varmaa vastausta tähän tuskin on löydettävissä. Toinen tietulkintaa tukeva havainto on nykyisen pihatien alta tavattu rakennuksen pohja, jonka sijainnin voi antavan välillistä vihjettä tienkin paikasta, huomattava on myös, että ko. rakennuksen pohja ja vuotta 1822 vanhemmaksi arvioitu kellari eivät asetu ikään kuin samaan pihaan. Myöskään pihan itäosasta ei tehty sellaisia havaintoja, jotka voitaisiin tulkita vanhaksi tieksi yhtä luontevasti kuin nyt esitelty osittain kivetty käyttötaso. Vaikka kiveyksen laajuus pohjois-eteläsuunnassa jäi tarkemmin määrittelemättä, rohkenisin tulkita sen vanhan kadun jäänteiksi. Ainakin tätä mahdollisuutta on hyvä tutkia tarkemmin, kun vanhoja karttoja sovitetaan nykyiseen asemakaavaan.

MUUT HAVAINNOT

Muut havainnot koskevat lähinnä pohjamaan esiintymistä eri alueilla. Syksyllä 2003 tehtyjen havaintojen mukaan pohjamaa näyttää olevan korkeimmillaan pikkupuolen alla, missä se tavattiin korkeuksilta +9,90 – 9,80. Pääoven kuistin pohjoispuolelta se tavattiin noin +9,00 tasosta, joten laskua on 5 – 6 metrin

matkalla peräti n. 80 cm. On huomattava, että syksyllä 2003 ei ollut vaaituskonetta käytössä, vaan Pikkupuolen sisämitat otettiin rullamitalla lattiatasosta, jonka korkeus oli tiedossa. Pihalla korkeudet arvioitiin asemapiirroskarttojen korkeuslukujen perusteella, joten heittoa oli odotettavissa. Pääoven kuistin pohjoispuolella tavattu pohjamaan taso osoittautui hieman syksyllä 2003 tehtyä arviota korkeammaksi. Se on ko. alueella kuistin pohjoispuolella todellisuudessa n. +9,10 – +9,20, joten lasku jäi hieman 2003 todettua loivemmaksi.

Öljysäiliön poistamisen yhteydessä tuli säiliökuopan koillisprofiilissa esiin pohjamaa tasolla n. +8,85, mikä vahvistaa maaston loivan laskun tähän suuntaan. Pohjamaan päällä oli ohut vanha käyttötaso (maanpinta). Sen päällä oli 2 – 5 cm paksu puuroskakerros, jolla kaakko – luode suunnassa oli mittaa ainakin 3,5 m. Kerroksen puuroska oli pientä maatonutta lastua, joka lienee veistojätettä. Lattiasta ei ollut kyse; polttopuurantetta voisi harkita, mutta risua, käpyä tai tuohta ei seassa ollut. Kyse on ilmeisesti varhaisimman rakennusvaiheen aikana syntyneestä veistojätteestä. Puuroskan päällä oli multavaa maata, jossa oli jonkin verran pieniä tiilenkappaleita. Ylempänä tiilen määrä kasvoi, mutta selviä kerroksia ei voitu havaita, vaan puuroskan yläpuolta voi luonnehtia kokonaisuudessaan tiilensekaiseksi täyttömaaksi. Pannuhuoneen oven edustan öljysäiliökaivannon eteläreunalla ei puuroskaa enää ollut, vaan alimpana oli lähinnä peltokerrokseksi luonnehdittava n. 10 cm paksu kerros, jonka alapinnan taso oli n. +8,90. Tämä taso on varsin lähellä Ison puolen alaisen holvikellarin luonnonkiviseinien yläpintaa, mikä voisi viitata siihen, että kellari on rakennettu siinä vaiheessa, kun alueen maanpinnan taso on ollut jokseenkin alkuperäisellä korkeudellaan.

Pihan keskellä olevasta viemärikaivosta länteen kaivetun viemärikaivannon eteläseinämässä oli pohjamaan päällä ohut tummana kerroksena erottunut maanpinta, jonka korkeus oli n. +9,07 ja pituus seitsemisen metriä. Tämän päällä jälleen kauttaaltaan pihaa peittänyt ns. tiilensekainen täyttömaa. Vanhan maanpinnan katkaisi ainoastaan vanha hieman viistosti kulkenut pohjois-eteläsuuntainen viemärikaivanto. Kaivannon pohjoisseinämässä sen lävistivät vanhan viemärikaivannon lisäksi paikalla olleet kivitäytteiset kuopat. Pihan etelä- ja länsiosassa ei vastaavalla tavalla säilynyttä maanpintaa onnistuttu havaitsemaan. Osittain se johtui maanpinnan poistamisesta tasossa, osittain ilmeisesti myös siitä, että täällä pintakerrokset olivat muokkaantuneet, jolloin myös vanha maanpintataso oli sekoittunut. Näillä alueilla otettiin vain joitakin korkeuksia esiin tulleen pohjamaan pinnasta.

Ison puolen länsipäädyssä olevan oven eteen rakennettua käytäväkiveystä varten poistettiin maanantaina 10.5. maanpintaa hieman syvemmälle, n. + 9,20 – 9,10 tasolle. Tuolloin tuli esiin noin 30 – 40 cm levyiset kalkkilaastikuviot. Ne muistuttivat portailta idästä katsoen E-kirjainta. Selkä oli itä-länsisuuntainen ja noin 6 – 6,5 m pitkä. Sakarat olivat säännöllisin välein kohti pohjoista, pituutta niillä oli ainakin 5 – 6 metriä, kauemmas pohjoiseen ei kaivettu niin syvälle, että ne olisivat tulleet esiin. Läntisin kartalle merkitty sakaran näkyvillä ollut pinta oli korkeudella n. +9,36. Tehty koekuoppa paljasti

pohjan tasolla +8,95. Siinä oli siis vaaleaa kalkkilaastia(?) noin 40 cm paksulti. Keskimmaisessä sakarassa näkyvillä olleen pinnan korkeus oli +9,32. Sen pohja tavattiin korkeudella +9,20. Samoin osin päätyportaiden alle jääneellä sakaralla oli vahvuutta samat 10 – 15 cm, kuin keskimmaiselläkin sakaralla. Nyt näkyvillä ollut ilmiö päätyi sitä hieman ylempänä olevan paikalleen jätetyn nupukiveyksen rajalle. Aiemmassa tien koekaivussa oli tavattu vastaavaa laastijuonetta hieman tästä kulmasta pohjoiseen. Sille ei mitattu tarkkaa sijaintia.

Aiemmin oli tehty koekuoppa, joka osui nyt esiin tulleiden itäisempien sakaroiden väliin. Se ulottui nelisenkymmentä senttiä alemmas kuin nyt tavoitteena ollut syvyys. Koekuopassa todettiin ainoastaan multavaa sekoittunutta maata. Vaikka kyseessä oli kalkkilaastiksi tulkitusta aineksesta tehty selväpiirteinen rakenne, kyseessä ei ole mikään rakennuksen tms. perustus. Ensinnäkään laastin seassa ei ollut sille kiinteyttä antavaa kiveä tai tiiltä, jollaista rakennuksessa pitäisi olla ja toiseksi laastijuonteiden alla ei ollut muuta kuin pihalle tyypillistä sekoittunutta tiilensekaista täyttömaata.

Mikäli laasti-ilmiölle pyritään antamaan jokin tulkinta, olisin liittämässä sitä tietoihin koristepuutarhasta, jollaisen tiedetään olleen ulkorakennuksen edessä ajoporttien välissä (ks. Niskala, s. 61). Kyseessä olisi näin puutarhaa ympäröinyt ja sen osastoiksi jakanut reunus. Alueen käyttöön puutarhana viittaa myös paikalla ollut paksu multakerros, joka osoitti aluetta muokatun selvästi syvemmältä kuin muuta pihaa. Kun itäisempi ajoportti poistui käytöstä Isonpuolen länsipäähän 1912 rakennetun laajennuksen myötä, voitaneen tiedot puutarhasta ajoittaa viimeistään 1900-luvun ensimmäiselle vuosikymmenelle.

YHTEENVETO

Syksyn 2003 seurannan aikana Pikkupuolen alta tavattiin osia pohjois-eteläsuuntaisesta, jonka käyttötarkoitusta ei voitu tarkemmin määrittää. Syksyn 2003 seurannan yhteydessä tehtyjen havaintojen perusteella ei piha-alueen alkuperäisen maanpinnan tason ja sen yläpuolisten kerrosten vahvuutta saati luonnetta voi juurikaan enempää valottaa. Alueen kerrokset näyttivät olevan hyvin lähellä pintaa – alimmillaan pohjataso tavattiin pihan länsiosan koepistosta n. 70 cm syvyydestä.

Kevään 2004 seurannan aikana vahvistui käsitys siitä, että pihan kulttuurikerrokset ovat suhteellisen ohuita. Alkuperäinen maanpinta on alueella ollut loivan aaltoilevaa. Korkeimmillaan se näyttäisi olevan syksyllä 2003 tavatun rakennusjäänteiden luona Pikkupuolen alla. Sen länsipuolella liikutaan karkeasti noin +9,00 – 9,20 metrin tasossa. Alkuperäistä sekoittumatonta maanpintaa tavattiin lähinnä pihan keski- ja itäosassa. Täyttökerrosten ohuus ja alueen pitkä käyttö selittänevät, ettei vanhoja rakennuspohjia alueelta juuri tavattu. Jos alueella on yleensä sellaisia ollut, ne lienee raivattu pois. Muutamissa paikoin erottui sekoittuneessa maassa kaksi kerrosta, joista päällimmäisen eli nuoremman paksuus oli 30 – 40 cm.

Ainakin se vaikuttaisi kertyneen paikalle 1822 palon jälkeen, todennäköisesti suurelta osin 1900-luvun kuluessa. Tähän viittaavat mm. piharakennuksen ja makasiinin korkeustaso sekä kerroksista ja niissä esiintyneistä esinekatkelmista (muovi, tuoreet lasit, rauta, posliinin palat ym. talteen ottamaton tavara) tehdyt havainnot

Reinilän nykyistä rakennuskantaa ja nykyistä tonttijakoa varhaisemman rakennusjäänteen katkelma tavattiin pihatien alta, vajaat pari metriä pohjoiseen paikalleen jätetystä portin nupukiveyksestä pohjoiseen. Kyseessä on rakennuksen lounainen ulkonurkka, joten itse rakennus on jatkunut siitä pohjoiseen ja itään nykyisen asemakaavan suuntaisesti. Siihen voivat liittyä myös savitaso sekä pohjoisempina samassa tasossa ollut kookas kivi. Rakennusta ei kuitenkaan ollut mahdollista tarkemmin hahmottaa.

Nuorempia, Reinilän aikuisia 1800-luvun tai nuorempia, rakennejäänteitä ovat pihan länsirajan pohjois-eteläsuuntaisen osin säästyneet kivijalan jäänteet sekä puutarhaan liittyväksi tulkitut laastijuonteet Ison puolen länsipuolella. Iältään epämääräisiä, ovat muutamat kivillä täytetyt kuopat. Kerroshavaintojen perusteella niistä osa voitaneen ajoittaa aikaan ennen 1822 paloa, mutta tämä jää lopullisesti varmentamatta.

Kiinnostavimmat havainnot ovat eittämättä kaksi nykyisen asemakaavan suuntaista rakennuksen kulmaa. Nämä ovat muistoja ajalta ennen 1822. Näiden kanssa kohteen vanhimpaan tavoitettuun ajalliseen kerrostumaan liittyy pieni katkelma kivettyä tasoa, joka lienee osa 1700-luvun kadusta.

Oulussa 12.5.2005

Mika Sarkkinen

tutkija, FM

Pohjois-Pohjanmaan museo

Käytetty kirjallisuus:

Ikonen, Tiia & Mökkönen, Teemu: Oulu – Uleåborg. Kaunkiarkeologinen inventointi. *Vaasa- ja suurvalta-ajan kaupunkiarkeologinen inventointiprojekti*. Museovirasto, Rakennushistorian osasto 2002.

Kehusmaa, Aimo: Pohjanmaan rantatie Pohjois-Pohjanmaalla. Inventointi. Pohjois-Pohjanmaan liitto, Oulun tiepiiri. *Pohjois-Pohjanmaan liiton julkaisusarja B:22*. Oulu 2000.

Niskala, Kaarina ja Arkkitehtitoimisto Karhula oy: *Rehnbäck-Reinilän talo. Rakennushistoriaselvitys*. 2003.

Kartat:

- Kartta 1: Asemapiirustus (T026/piirustus 001, mk 1:200, Arkkitehtitoimisto Karhula Oy/A. Korpelainen)
 Kartta 2: Tasokartta (T026/piirustus 111, mk 1:100, Arkkitehtitoimisto Karhula Oy/A. Korpelainen)
 Kartta 3: Tasokartta (T026/piirustus 011, mk 1:100, Arkkitehtitoimisto Karhula Oy/A. Korpelainen)
 Kartta 4: Korkeussuhdekartta osasta rakenteita, (Mittauspiirustus, Pihajulkisivut, mk 1:200, Arkkitehtitoimisto Karhula Oy/A. Korpelainen)

Havainnot karttoihin täydentänyt Mika Sarkkinen huhtikuussa 2005.

Kuvat - värinegatiivit (Pohjois-Pohjanmaan museon kuva-arkisto):

Kuvat 2003:

- 39263 Pikkupuoli, huone 129, pitkä hiiltynyt puu (lattiavasa), kuvattu pohjoisesta.
 39264 Pikkupuoli, huone 129, pitkä hiiltynyt puu (lattiavasa), kuvattu pohjoisesta.
 39265 Pikkupuoli, huone 129, itä – länsisuuntaisen kiveyksen länsiosa (mitan kohdalla, osin täytemaan peitossa), Lastan osoittama koekuoppa, jossa tummien juovien (vanhat palo-/käyttökerrokset), keskellä näkyvän kiven takana lyhyt hiiltynen puun kappale, etelästä.
 39266 Pikkupuoli huone 129, edessä pitkä hiiltynyt puu (lattiavasa), takana itä – länsisuuntaisen kiveyksen länsiosa (mitan kohdalla, osin täytemaan peitossa), etelästä
 39267 Pikkupuoli huone 131, maatäytteestä paljastunut vanhemman rakennuksen nurkkakivet mitan alapään vasemmalla puolen oleva kivi ei kuulu rakenteeseen, etelästä Kajaaninkadun suunnasta, kaakosta.
 39268 Pikkupuoli huone 131, maatäytteestä paljastunut vanhemman rakennuksen nurkkakivet puhdistettuna, mitan alapään vasemmalla puolen oleva kivi ei kuulu rakenteeseen, huomaa kiviä ympäröivä tiilen ja hiilen sekainen täyttömaa, kaakosta Kajaaninkadun suunnasta.
 39269 Pikkupuoli, huone 127, lapiot osoittavat eteläisimmän peruskiven sijainnin, etelästä.
 39270 Pikkupuoli, huone 132, takana ryömintätila, etualalla maatäyttö osin poistettuna, etuoikealla nurkassa osa uuninperustusta, pohjoisesta huoneiden 131 ja 132 ovelta.
 39271 Pikkupuoli, huone 127, lattiavasan tukikivi vinojen putkien alla, takana huoneen 129 tukikivi kynnyksen takana, etelästä.

Kuvat 2004:

Huom. Karttaan 3 merkitty kuvat

- 39330 Pihaa ennen kaivutöitä, lännestä.
 39331 Pihan länsiosassa olleen makasiinin itäseinän perustusta, etelästä.
 39332 Pihan länsiosan kaivua, makasiinin itäseinän eteläpäästä kaakosta.

- 39333 Pihan länsiosan kaivua, vasemmalla yhtenäisen makasiinin itäseinä, oikealla kenttälapiolla merkittyä länsiseinän katkelmaa, pohjoisesta.
- 39334 Pihan länsiosan autopaikan kaivannon itäprofiilia, lännestä.
- 39335 Pihatien alle jäänyt rakennuksen nurkka, kenttälapio ulkokulmalla, ylhäältä idästä.
- 39336 Pihatien alle jäänyt rakennuksen nurkka, lapio ulkokulmalla, luoteesta.
- 39337 Pihan keskellä olleen vanhan koivun juurakon poisto, koillisesta.
- 39338 Pihan keskelle kaivetun viemärikaivannon pohjoisprofiilia, osin kivillä täytetty kuoppa, kaakosta.
- 39339 Pihan keskelle kaivetun viemärikaivannon pohjoisprofiilia, osin kivillä täytetty kuoppa ja pienempi tiilillä täytetty kuoppa, kaakosta.
- 39340 Pihan keskelle kaivetun viemärikaivannon eteläprofiilia kiveyksen itäisimmät kivet latan kohdalla, pohjoisesta.
- 39341 Pihan keskelle kaivetun viemärikaivannon eteläprofiilia, vasemmalla kiveyksen itäisimmät kivet, kauempana muutamia paikallaan pysyneitä kiviä pohjamaan ja täyttökerrosten rajalla, itäkoillisesta.
- 39342 Pihan keskelle kaivetun viemärikaivannon eteläprofiilia, vasemmalla kiveyksen itäisimmät kivet, kauempana muutamia paikallaan pysyneitä kiviä pohjamaan ja täyttökerrosten rajalla, itäkoillisesta.
- 39343 Pihan keskelle kaivetun viemärikaivannon eteläprofiilia kiveyksen kohdalla, lapio kiveyksen itäreunalla, taustalla Ison puolen länsipää, pohjoisesta.
- 39344 Pihan keskelle kaivetun viemärikaivannon eteläprofiilia kiveyksen kohdalla, lapio kiveyksen itäreunalla, taustalla Ison puolen länsipää, pohjoisesta.
- 39345 Pihan keskelle kaivetun viemärikaivannon eteläprofiilin kiviä pohjoisesta.
- 39346 Pihan keskelle kaivetun viemärikaivannon suoran eteläprofiilin länsipään luontaisia? kiviä, pohjoisesta.
- 39347 Yleiskuva Pikkupuolen portailta, itäkoillisesta.
- 39348 Pihan länsilaidalla olleen makasiinin sisältä tavattua keramiikkaa, joka palanut 1944 pommitusten aikana, koillisesta.
- 39349 Pihan länsiosassa pihatien alle jäänyttä saveusta tasossa vasemmalla, uomaan suora pohjois-eteläsuuntainen reuna etuoikealla olevan kiven takana, pohjoisesta.
- 39350 Pihan itäosan öljysäiliön poistokaivannon koillisprofiilia, alin tumma kerros puuroskaa, lounaasta.
- 39351 Pihan keskellä piharakennuksen edessä paljastettua vanhaa osin kivettyä käyttötasoa. Käyttötaso erottuu tumma (osin kaivettu läpi), kaakosta.
- 39352 Pihan keskellä piharakennuksen edessä paljastettua vanhaa osin kivettyä käyttötasoa, etualalla keramiikkaa osin kiveyksen läpi kaivetussa matalassa kuopassa, idästä.
- 39353 Pihan keskellä piharakennuksen edessä paljastettua vanhaa osin kivettyä käyttötasoa, kaivettu paikoin läpi, osa vaaleista läikistä irronneitten kivien paikkoja, päältä etelästä.
- 39354 Pihan keskellä piharakennuksen edessä paljastettua vanhaa osin kivettyä käyttötasoa, kaivettu paikoin läpi, osa vaaleista läikistä irronneitten kivien paikkoja, päältä etelästä.
- 39355 Pihan keskellä piharakennuksen edessä paljastettua vanhaa osin kivettyä käyttötasoa, etualalla matala leikkaus, alimpana puhdas pohjamaa.
- 39356 Yleiskuva pihan pintakerroksen poiston jälkeen, idästä.

E

C

A

MAAPENKKA

RYÖMINTÄTILA

Huone 129 H 131

H 128
MAAPENKKA

H 127

H 132

RYÖMINTÄTILA

B

RYÖMINTÄTILA

RYÖMINTÄTILA

RYÖMINTÄTILA

008
PANNUHUONE
h 2.48

002
KELLARI
max h 2.04

003
KELLARI
max h 2.04

005
PUU / KOKSIVARASTO
korkeus h 1000

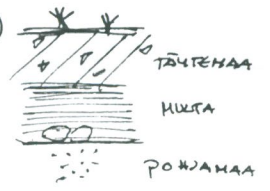
A

B

C

OTE MITTAUSPIIRUSTUKSESTA
T 026/PIIRUSTUS III
1:100
A. Korpelainen / Karhula oy

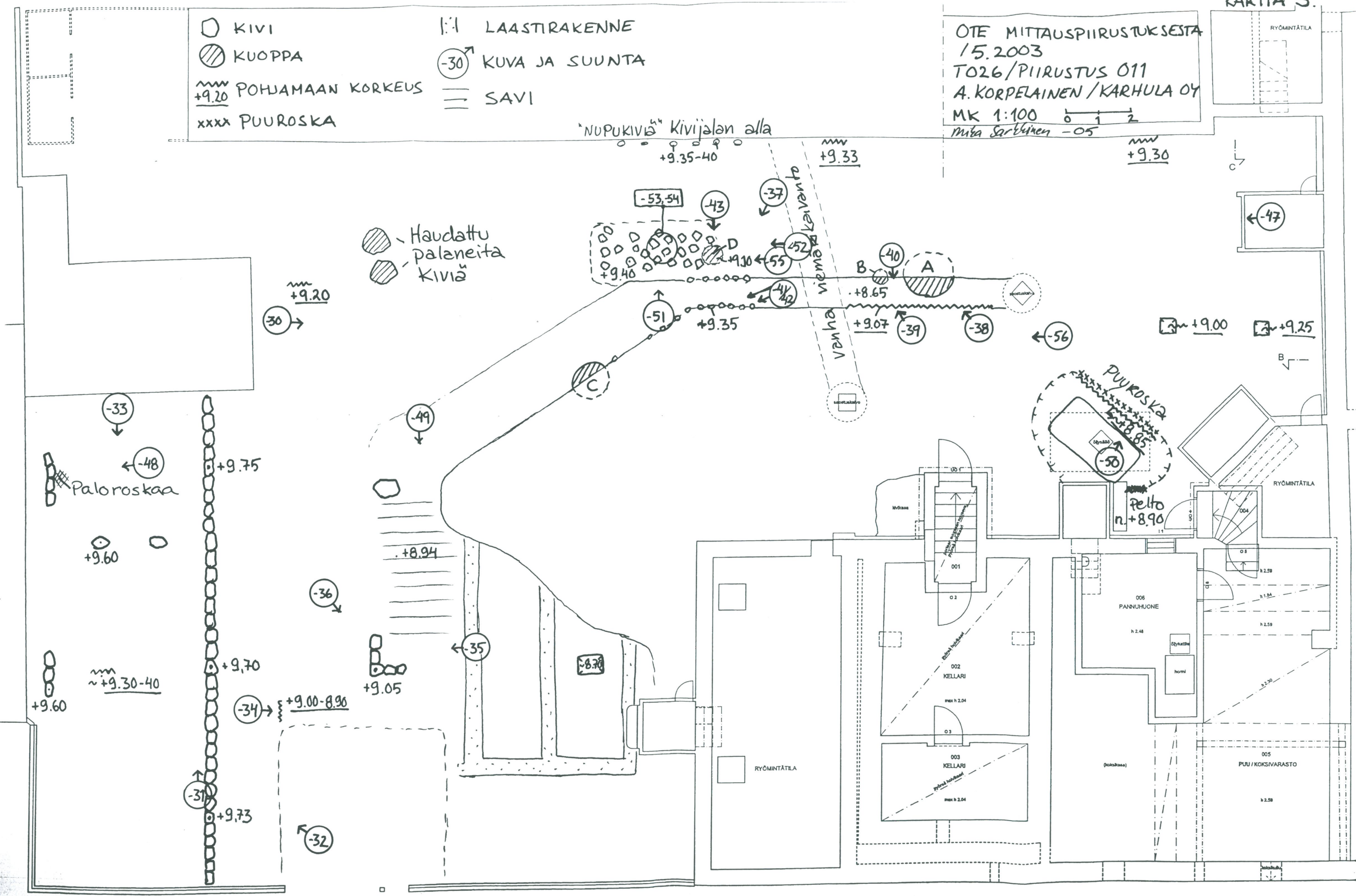
A

KARTTA 2

- KIVI
- ⊗ KUOPPA
- ~+9.20 POHJAMAAN KORKEUS
- xxxx PUUROSKA
- || LAASTIRAKENNE
- ⊙ KUVAN JA SUUNTA
- ≡ SAVI

OTE MITTAUSPIIRUSTUKSESTA
 /5.2003
 TO26/PIIRUSTUS 011
 A. KORPELAINEN / KARHULA OY
 MK 1:100
 Mita Sarlinen -05

"NUPUKIVIA" Kivijalan alla

B-B
JULKISIVU KOILLISEEN

3.

C-C
JULKISIVU LUOTEESEEN

1. Kivikellari
 2. Rakennuksen perustus Pitkupuolen al
 3. Rakennuksen perustus tien alla
 4. Kiveys
- ~ pohjamaachavaintoja (osa)

Mika Saarinen -05

MITTAUSPIIRUSTUS / SYYSKUUSSA 2003
PIHAJULKISIVUT 1:200

ARKKITEHTITOIMISTO KARHULA OY

